

1. משנה מסכת חולין פרק ג משנה א
זה הכלל כל שאין כמוה חיה טרפה:

2. תלמוד בבלי מסכת חולין דף נד עמוד א
בי יוסף רישבא מחו בגידא נשיא וקטלי, אתו לקמיה דרבי יהודה בן בתירא, אמר להו: וכי להוסיף על הטרפות יש? אין לך אלא מה שמנו חכמים! רב פפא בר אבא רישבא מחו בכוליא וקטלי, אתו לקמיה דרבי אבא, אמר להו: וכי להוסיף על הטרפות יש? אין לך אלא מה שמנו חכמים. והא קא חזינן דקא מתה! גמירי, דאי בדרי לה סמא - חייא.

3. רמב"ם הלכות שחיטה פרק י
הלכה יב: ואין להוסיף על טריפות אלו כלל, שכל שאירע לבהמה או לחיה או לעוף חוץ מאלו שמנו חכמי דורות הראשונים והסכימו עליהן בבתי דיני ישראל אפשר שתחיה, ואפילו נודע לנו מדרך הרפואה שאין סופה לחיות.
הלכה יג: וכן אלו שמנו ואמרו שהן טריפה אף על פי שיראה בדרכי הרפואה שבידינו שמקצתן אינן ממתין ואפשר שתחיה מהן אין לך אלא מה שמנו חכמים שנאמר על פי התורה אשר יורוך.

4. שו"ת הריב"ש סימן תמו
בדבר השאלה: ידעת האדון נ"ר שאין לנו, לדון בדיני תורתנו ומצותיה, על פי חכמי הטבע והרפואה. שאם נאמין לדבריהם, אין תורה מן השמים, חלילה! כי כן הניחו הם, במופתיהם הכוזבים. ואם תדין בדיני הטרפות, על פי חכמי הרפואה; שכר הרבה תטול מן הקצבים! כי באמת, יהפכו רובם: ממות לחיים, ומחיים למות; ויחליפו ח"י במת... ואעפ"י שהיה הרב ז"ל חכם בחכמת הרפואה, והטבע, ובקי בנתוח; כי לא מפי הטבע והרפואה, אנו חייך! ואנחנו על חכמינו ז"ל, נסמוך. אפילו יאמרו לנו על ימין: שהוא שמאל. שהם קבלו האמת, ופירושי המצוה; איש מפי איש, עד משה רבינו, ע"ה. לא נאמין אל חכמי היונים, והישמעאלים; שלא דברו רק מסברתם, ועל פי אי זה נסיון, מבלי שישגיחו: על כמה ספקות, יפלו בנסיון ההוא. כמו שהיו עושי חכמינו ז"ל, כמוזכר בפרק המפלת (ל'): אני מביא ראיה מן התורה, ואתם מביאים ראיה מן השוטים? ובכמה ענינים, בסוד היצירה, הם חולקים על דברי רז"ל.

5. שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק ג סימן לו ד"ה ובבאור הרמב"ם
ולשון זה דהיי"ג משמע שלא מכחיש מה שאמרו מדרך הרפואה שמקצתן אינן ממתין אך שמ"מ לדין האיסור אכילה מלאו דטרפה אין לך אלא מה שמנו חכמים, וטעמו נראה דאף דלשון טרפה משמע דהאיסור הוא משום שתמות וכלשון המשנה זה הכלל כל שאין כמוה חיה טרפה בחולין דף מ"ב, ... מ"מ הוא הלכה מסיני שהוא דוקא מה שהיתה בשעת מתן תורה טרפה נאסרה מטעם זה דנוטה למות אף כשישתנו הטבעים באיזה דברים שלא נעשית טרפה ואפשר שתחיה בהן, וכן הוא דוקא מה שהיתה אז כשרה בחולי איזה אברים לא נאסרה אף כשישתנו הטבעים ותעשה טרפה במכות אברים אלו, דשינוי הטבעים לא יעשו שינוי בהדין, והוא הכרח ממה שנאמר בהלכה מסיני כדתנא דבר"י י"ח טרפות בחולין שם ועולא אמר בדף מ"ג ח' מיני טרפות נאמרו לו למשה מסיני ואם היה תלוי במכה שנוטה למות כפי השעה והזמן, או שנימא שליכא כלל מציאות דשינוי הטבעיים בזה, לא היה צריך למסור בקבלה למשה מי הם הטרפות דהיה שייך שהתורה תסמוך על אומדנא דחכמים, כמו שבהרבה דינים סמכה התורה על אומדנא דחכמים, שלכן הכרח מזה שאף בענין טרפות וכשרות לענין המציאות אפשר להיות שינוי הטבעיים... ובזה הוי ממילא כנאמרה ההלכה שיהיו שינויים בהמציאות ולא בדין.

6. חזון איש יורה דעה ה: ג

החורב בין צומן הוה, וצין צומן של הזכות הצאים שמסר הקצ"ה חת משפטי החורב שלכן להכתי הדורות ההם, והפטר עוד שלא צהתגלות סמי הרפואה ואופיהם לנד נשתנו צומני. אלא גם צשינו הגופים החיים, כמו שגיו ושיטתי הדם, שהראשונים הוכרחו להקזה, והאחרונים הקזה סכנה להם, וכן צשינו האקלומים, ושאר עניני הטבע, וכמו שכתבו ת"י ע"פ כ"ד צ' ד"ה פרה, וכן ציוגלה למקושעין, וכן צהא דאמר גדה ל"א ח' זה צא בדרך השמיים וזו צאה בדרך השמימה, וכן הרבה, והפטר דהגתוהים שצומנו לא היו מועילים צינים הראשונים, וגם הפטר דאונים בכל האקלומים ההמים והאנוס, וזה לשון הרמב"ם פ"ו מה"ש ה"ג וכן אלו שגנו ואמרו שהן טריפה ח"ט"פ שיראה בדרכי הרפואה שבידינו שמקצתן אינן ממתין והפטר שתחיה מהן אין לך אלא מה שמנו חכמים שנאמר ע"פ התורה אשר יורוך עכ"ל, ודבריו ז"ל סתומים, שכנראה הוא מקיים אמת דברי הרופאים, וא"כ איך נתישב דברי חכמים אשר במה כחממות נעשים לעד, אבל למש"כ יוחא, אמנם לענין נהייה חת אשתו כל שיש לו רפואה צומנו אין משיאין חת אשתו.

ואף בעריפות דמן ארכובה ולמעלה אין משידין צומנו דמתיחים הרופאים והיים, ואין לתמוה על זה, דצחמת נראה דברא הקצ"ה רפואות אף לעריפות וכדאמר צ"צ ע"ד צ' בסגולה א"ן טעא שמתיה אף המתים ושם בסגולה עבד סתהרי, ואמר שמואל צ"ת ק"ו צ' אי לאו זיקא עבד סתהרי להרגי מננות והי, ואמר צפסחים נ"ו ח' שהזקוק גזו ס' רפואות ופרש"י שבו מתרפאין מיד, אלא שלא נתגלו בכל דור ודור וצבל מקום ומקום, ויש אשר נתגלו והזרו ושכחו והכל ערוך ומסודר מאלה הבורא צ"ה צרהייה הצריחה, ונמסר לחכמים לקבוע העריפות ע"פ רוח קדשם שהופיע עניהם, והנה הוה לריך להקבע צ"ה האלפים תורה כדאמר ע"פ ע"י ח', דינו העריפות לדורות, וכדאמר צ"מ פ"ו ח' רבי ור"ג סוף משנה ר"א וציוגלה סוף הוראה, ואין לנו חורב חדשה אחריים והיו קציות העריפות כפי השגחתו יה' צומן הוה, ולחון המצוות שבו פרוקת דמנכח דמותא צומן הוה שלא נתן הקצ"ה לצריחו אז רפואת תענה נתן המה העריפות שהסרהן

7. תלמוד בבלי מסכת נדה דף נח עמוד ב

מתני'. ותולה בכל דבר שהיא יכולה לתלות; שחטה בהמה חיה ועוף, נתעסקה בכתמים, או שישהה בצד העסוקין בהן, הרגה מאכולת - הרי זו תולה בה. עד כמה תולה? רבי חנינא בן אנטוניגוס אומר: עד כגריס של פול, ואף ע"פ שלא הרגה. ותולה בבנה או בבעלה. אם יש בה מכה, והיא יכולה להגלע ולהוציא דם - הרי זו תולה. מעשה באשה אחת שבאת לפני ר"ע, אמרה לו: ראיתי כתם. אמר לה: שמא מכה היתה בידך? אמרה לו: הן, וחיתה. אמר לה: שמא יכולה להגלע ולהוציא דם? אמרה לו: הן. וטהרה ר"ע. ראה תלמידיו מסתכלין זה בזה, אמר להם: מה הדבר קשה בעיניכם? שלא אמרו חכמים הדבר להחמיר - אלא להקל, שנאמר ואשה כי תהיה זבה דם יהיה זובה בבשרה, דם ולא כתם. עד שהוא נתון תחת הכר ונמצא עליו דם, עגול - טהור, משוך - טמא, דברי ר"א ברבי צדוק.

8. שולחן ערוך יורה דעה הלכות נדה סימן קצ סעיף ה

לא גזרו על הכתם אלא אם כן יש בו כגריס ועוד, ושיעור הגריס הוא כטי' עדשים (ג' על ג') (טור), ושיעור עדשה כדי' שערות (אגור בשם מהרי"ל) (שהוא ל"ו שערות כמו שהן קבועות בגופו של אדם) (תשובת מהרי"ו סימן כ"ב/ס"ב). וכל זמן שאין בו כזה השיעור אנו תולין לומר דם כנה הוא, אף על פי שלא הרגה כנה. אבל כשיש בו כזה השיעור אין תולין בכנה, בין אם הוא מרובע או אם הוא ארוך. ואם נזדמן לה גריס יותר גדול מזה השיעור, משערין בו.

9. תלמוד בבלי מסכת נדה דף נח עמוד א

דתנן - ר' נחמיה אומר: כל דבר שאינו מקבל טומאה - אינו מקבל כתמים.

10. שו"ת חתם סופר חלק ב (יורה דעה) סימן קפב

אלא אכתיי"ל בשלמא עברה בשוק ולא אדעתה דהוי מלתא דלא רמי עליי ומה לה להשיגיא אם עברה בשוק של מטבחים או לא משא"כ הרגשת גופה לטומאה וטהרה בודאי עיניי ולבה שם כל הימים ולא שייך כ"כ ארגשה ולא אדעתה והדר' קו' לדוכתי' דה"ל ס"ס ולפי זה אי"ש בעזה"י דאשה העוסקה בטהרות בבגדים המקבלים טומאה צריכה שפיר לתת לב על מקום עמידתה וישיבתה וכל פסיעה ופסיעה כי חוששים אפי' לספק הרוקים הנמצאים ולדם נבלה ושרץ וכל מיילי והוה שפיר מלתא דרמי עליה ואי אפי"ה תימא לאו אדעתה הי"נ נימא ארגשה ולא אדעתה דתרווייהו מלתא דרמיא עליה הוא ואי"כ אזדא ל"י ס"ס ושפיר טמאו כתם בבגד המקבל עכ"פ טומאת נגע"י שצריכה לתת לב שלא תבוא לידי נגע לבן אדמדם ועיי' בפלתי וק"ל. והנה הרב אבי"ד הוה ס"ל דלא אמרו כתמים אלא לטהרות ולא לבעלה וראב"ד תמה עליו מלקמן דף נ"ח ע"ב דאמר"י אין לך אשה שטהורה לבעלה אע"כ לבעלה נמי חיישי' לכתמים וכן הלכתא ולפי הנ"ל נראה דעכ"פ צדקו דברי הראב"ד בהא שתחלת גזירת כתמים הי' כשהיה עוסקים בטהרות מטעם הנ"ל וממילא נאסר נמי לבעלה ועכשיו נמי שבטלו טהרות מ"מ דבר שנאסר במנין צריך אחר להתירו ובה א"ש הא דבעינן שיעור גריס אף על גב דבזמנינו לא אשכחן מאכולת כה"ג מ"מ אין לך אלא מה שנאסר במנין הראשון שהי' מאכולת גדול כגריס הקלקי ואף על גב דליכא עכשיו כהאי גוונא מ"מ עכשיו בלא"ה הי' לנו לטהר כל הכתמים רק שא"א להתיר מה שנאסר במנין הראשון ושיעור קטן לא נאסר מעולם

דף על הדף נדה דף נח עמוד ב

וכתב הגר"ש ואזנר שליט"א (שו"ת שבט הלוי ח"ו סי' קמ"ז) דבכלל דברי החתם סופר הוא גם מה שכהיום יש נקיון והיגיינ"א טובא בחיי היום יום ולא מצוי כלל מאכולת בינינו, מ"מ כיון שבשעה שגזרו הי' מאכולת מצוי, ממילא גם בזמנינו א"א לטמא פחות מכשיעור גריס. אמנם הגאון ר' שלמה קלוגר ז"ל בספרו שו"ת קנאת סופרים (בהשמטות לספרו שיורי טהרה סי' ק"צ) כתב דא"א להתיר כתם שהוא קטן משעור מאכולת של זמנינו, ולפי"ז יש לדון, האידנא דנתרבה הנקיות ולא מצוי מאכולת כלל בינינו, אם יש להתיר כלל כתם אפילו כשיעור מאכולת זמנינו וכדלעיל.

11. פתחי תשובה על שולחן ערוך יורה דעה הלכות נדה סימן קצ סעיף ה

(יב) דם כנה הוא - ע"י בתשובת מעיל צדקה סוף סי' כ' שכתב וכן שמעתי מן החברים דהיה מן הראוי לטמא כתם שחור שקטן מגריס מטעם הזה עצמו שא"א לתלות במאכולת שהוא אדום ואילו כן לא ימלט שיזכרהו הפוסקים עכ"ל ועי' בס"ט שתמה עליו דנעלם ממנו דברי הראב"ד בסי' בעה"י שכתב כן בהדיא דאינה תולה במאכולת אלא כתם אדום. וכתב ומ"מ במקומות שמצוין פרעושים שלכלוך שלהם שחור ואין לך סדין וסדין שלא נמצא בו טיפות שחורות מאלו בודאי יש לתלות בהם והכל כפי ראות עיני המורה ע"ש:

12. תלמוד בבלי מסכת שבת דף קלה עמוד א

אמר מר ולא ספק דוחה את השבת. לאתויי מאי? - לאתויי הא דתנו רבנן: בן שבעה מחללין עליו את השבת, ובן שמנה אין מחללין עליו את השבת. ספק בן שבעה ספק בן שמונה - אין מחללין עליו את השבת. בן שמונה הרי הוא כאבן, ואסור לטלטלו.

שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן של סעיף ז

הולד שנולד עושין לו כל צרכיו ומרחיצין אותו ומולחין אותו וטומנין השליא כדי שיחם הולד וחותרים את הטבור; והני מיילי בנולד לט' או לז', אבל נולד לחי' או ספק בן ז' או בן ח', אין מחללין עליו אלא אם כן גמרו שערו וצפרניו.

13. שו"ת מנחת שלמה תניינא (ב - ג) סימן פו ד"ה אולם בעיקר

אולם בעיקר דברי החת"ס נלענ"ד דכמו שלענין הדין דעובר בן ח' הרי הוא כאבן ואין מחללין עליו את השבת, ודאי שהדין נשתנה בזמננו וחלילה לפסוק כן, וכפי ששמעתי גם עובר אשר יודעים ברור שהוא רק בן ח' או ו' חדשים וגם אין לו עדיין צפרנים ושערות אפי"ה יכול להשאר חי עיי' אינקאבאטאר, ועל כרחך שרק בזמן חז"ל נתנו לו דין אבן מפני שלא נודע אז היאך להחיותו, משא"כ בזמננו... וכן אנו מוצאים לענין ההורג את הטרפה דמבואר ברמב"ם פ"ב מרוצח ח"ד שלא תלוי בידי טרפות של בהמה אשר זה ענין של איסור והיתר אלא תלוי בהחלטת הרופאים אם יש תעלה למכתו או לא, וממילא ברור דדינו של הורג טרפה משתנה לפי הזמן ותלוי בהתפתחות מדע הרפואה, כך גם נלענ"ד ברור בזמננו אי אפשר להחליט על אדם שכבר מת אלא ע"פ ההמצאות היותר חדישות שקובעות הגבול בין חיים למות, וחלילה לסמוך בזמננו רק על חסימנים של נשימה וכדומה משאר הבדיקות ולפסוק בנפלה מפולת על אדם בשבת שאם פסקה נשימתו וגם חדל הלב מלדפוק שניחוהו וחת האבנים ולא לחלל עליו את השבת, או למהר ח"ו ולקבור אדם אשר אין רוח חיים באפיו, בו בזמן שאנו יודעים דרכי הצלה עיי' הנשמה מפה אל פה וכדומה, ולכן כל אותו הזמן שלפי מדע הרפואה יש עדיין ספק שאפשר להחיותו ולהחזיר חיותו הרי זה חשיב כספק עילוף.

14. חזון איש יו"ד קנה ד:

ד) יש עושין וסוכרין דכטול קדם עי' הוא נפל ומתאשפן בימיו ואינם זריחין ברפואתו חו עשה חלל כל שנגמרו שעריו ולפרניו הכי הוא ספק בן קיימא, וליש פוסקים הוא בחזקת ודאי בן קיימא, והייבין לכשתדל ברפואתו, ומחללין עליו את השבת ברפואתו, וכן מעידין עכ"פ עובדות רבות דכני ח' חיים ומתקיימין. בימים הראשונים היה מיעוט המטי שנגמרו לז' [ועי' יבמות ל"ז א' נשי דידן לשבעה ילון ומשמע דהיחא משפחא

ילון בקביעות לשבעה ושמתחי דהי קיים גם עכ"פ] וזוין לחטא אבל לא היו נגמרין נשמותה ונפיכה אמרו הכי בן שבעה הוא ואשחיה, וכמדומה דעכ"פ נשחיה עכ"פ נשחיה כרופאים אפשר שהוסיפו השתלמותם אחר ז' ונגמרו לח', והכי נשחיה העכ"פ נגדה למקוטעין כמ"כ הרמ"א סימן קצ"ו ס"ד בהג"ה.